

- 2) Психология кризисных и экстремальных ситуаций: Психодиагностика. Психологическая помощь: учеб. пособие / коллек. авторов; под ред. Н.С. Хрустальной. – СПб.: Изд-во С.-Петербур. ун-та, 2013. – 142 с.
- 3) Сисоєва С.О. Психологія та педагогіка: Підручник для студентів вищих навчальних закладів непедагогічного профілю традиційної та дистанційної форм навчання /С.О.Сисоєва, Т.Б.Поясок. – К.: Міленіум, 2005. – 520 с.

ЗЕЛЕНЯК В.С.,
ПИНЗЕНИК О.М.,
Мукачівський державний університет, Україна

ПРОБЛЕМА ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ПЕДАГОГА ДО САМОВДОСКОНАЛЕННЯ

Динамічні процеси, що відбуваються в Україні, торкаються й сфери освіти, загострюючи проблеми підготовки майбутніх педагогів. Процес входження до європейського і світового освітнього простору зумовили зміну ставлення суспільства до проблем самоосвіти майбутнього вчителя, вихователя, організатора освітнього процесу, їх самовиховання та саморозвитку.

У сучасній освіті особливої значущості набуває підготовка активного, ініціативного педагога, здатного до постійного самовдосконалення, спроможного бути конкурентоздатним і реалізувати свій потенціал на користь суспільству. Ефективність професійної підготовки майбутнього педагога залежить від сформованості в нього готовності до самовдосконалення.

Незважаючи на значну кількість праць, присвячених проблемі самовдосконалення майбутніх фахівців у сучасній вітчизняній і зарубіжній філософії, педагогіці, психології, соціології вона залишається однією із найдискусійніших. Аналіз попередніх джерел свідчить про те, що проблема самовдосконалення педагога є об'єктом наукового інтересу багатьох науковців.

Самовдосконалення є предметом особливої уваги в історико-філософській традиції. Тему самовдосконалення особистості, можливості її самореалізації як запобігання різним деструкціям досліджують А. Адлер, Р. Ассаджолі, І. Ковальчук, А. Маслоу, К. Роджерс, В. Франкл. Проблеми підготовки майбутніх фахівців, спроможних у своїй професійній діяльності до самоактуалізації, самореалізації, самовиховання, самоуправління й самовдосконалення, висвітлені в працях Н. Білик, В. Гриньової, Л. Кондрашової, В. Лозової, І. Ляхової, Л. Нечепоренко, Л. Рибалки, В. Северенюка, Л. Сущенко, І. Шиманович та інших учених.

Аналіз наукових джерел показав, що проблему самовдосконалення майбутніх учителів висвітлено в працях Л. Бекірової (готовність майбутніх учителів до застосування інтерактивних технологій), О. Жерновнікова (дидактичні засади підготовки майбутніх учителів), О. Пинзеник (готовність майбутнього вихователя дітей дошкільного віку до формування етнопедагогічної компетентності).

Аналіз наукових праць доводить про необхідність їхньої наукової інтерпретації щодо формування у майбутніх педагогів готовності до самовдосконалення в процесі професійної підготовки.

Вчені розглядають самовдосконалення з різних позицій: як синтез самопізнання, самоосвіти та саморозвитку (О. Ігнатюк, І. Ковальчук), самоосвіти та самовиховання (О. Кучерявий, І. Шиманович), самоосвіти, саморозвитку та самовиховання (С. Хатунцева).

Так, І. Ковальчук [1, с. 165], вважає, що процес самовдосконалення виражає самоусвідомлення, самопізнання та саморозуміння, людина набуває здатності на власному досвідусвідомити себе як цілісну, гармонійну індивідуальність, досягнути всі аспекти свого буття, долати дисбаланс між об'єктивним і суб'єктивним аспектами життя. Основними складовими процесу самовдосконалення науковець визнає самопізнання, саморозуміння, саморозвиток, роль і значення яких полягає в досягненні людиною своєї цілісності завдяки гармонійному поєднанню всіх аспектів її антропобуття та внутрішньої концентрації людських якостей.

Дослідники зауважують, що самовдосконалення майбутнього фахівця передбачає його самоосвітню діяльність. Вибір змісту, форм і методів самоосвіти студента залежить від низки чинників, які здійснюють вплив на кожному з етапів формування його педагогічної свідомості, що включає сукупність педагогічних знань. До структури педагогічної свідомості входять найважливіші пізнавальні процеси, за допомогою яких забезпечується цілеспрямованість діяльності особистості, збагачується рівень знань. Функцією педагогічної свідомості є формування цілей власної діяльності та потреби у самовдосконаленні [2].

На саморозвиток як складову самовдосконалення вказує О. Прокопова. Дослідниця характеризує професійне самовдосконалення як свідому професійну діяльність учителя в системі його неперервної педагогічної освіти, що спрямована на підвищення фахового рівня вчителя, його професійну самореалізацію, подальший розвиток професійно значущих якостей, підвищення ефективності навчально-виховної роботи в школі відповідно як до інтересів, потреб і можливостей учнів, так і до вимог суспільства щодо соціалізації, особистісного і професійного розвитку людини [3].

Проведений аналіз наукових праць засвідчує відсутність єдиного, чітко визначеного підходу до визначення сутності самовдосконалення майбутнього педагога.

Отже, самовдосконалення майбутнього педагога поєднано двосторонніми зв'язками із самореалізацією в професійній діяльності і передбачає саморозвиток, чинниками якого є активність особистості у формі самоактуалізації.

Список використаних джерел

1. Ковальчук І. Л. Самовдосконалення: традиції і сучасність (від прадавніх релігійно-духовних практик до філософії самовдосконалення)/ І.Л. Ковальчук/. – Історія релігій в Україні: наук. щорічник. Книга II. Львів, 2008. С. 162 – 170.
2. Пинзеник О.М. Сутність етнопедагогічної компетентності майбутнього вихователя дітей дошкільного віку /О.М. Пинзеник/ //Психолого-педагогічні проблеми соціалізації особистості в сучасних умовах: матеріал міжнародної науково-практичної конференції, м. Київ, 1 березня 2019 р. – К.: Таврійський національний університет імені В.І. Вернадського, 2019. – с. 82 – 86.

3. Прокопова О. С. Система професійного самовдосконалення вчителя хімії середньої школи /О.С. Прокопова/: автореф. дис. ... канд. пед. наук: спец. 13.00.04. Київ, 2003. – 24 с.

ЗИЙНИЧ К. Е.,
ЧОВРІЙ С. Ю.,

Мукачівський державний університет, Україна

ПРОБЛЕМА ЗМІСТУ ШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ В ПЕДАГОГІЧНІЙ СПАДЩИНІ ОЛЕКСАНДРА ДУХНОВИЧА

В історії розвитку шкільної освіти й педагогічної думки існували різні теоретичні підходи до встановлення змісту освіти. Різниця в цих підходах визначається завданнями, які суспільство висувало перед школою, а звідси й специфікою розуміння співвідношення системи знань, практичних умінь і навичок та загального розвитку учнів. Наприкінці XVIII – на початку XIX ст. в педагогіці з'являються теорії формування змісту освіти: формальна й матеріальна.

Представники теорії формальної освіти доводили, що головним завданням у навчанні є розвиток розумових здібностей учнів, їхнього мислення, уяви, пам'яті, а не набуття великого обсягу знань. Знання вони вважали цінними не самі по собі, а завдяки їхньому розвиваючому впливу. Тому вони віддавали перевагу предметам (наприклад, латинська і грецька мови, математика), які забезпечують розвиток логічного мислення, відстоювали так званий класичний напрям в освіті (Дж. Локк, Ж.-Ж. Руссо, Й. Песталоцці, Й. Герbart та ін.). Позитивним у теорії формальної освіти було заперечення догматизму, властивого середньовічній школі, визнання важливості розвитку пізнавальних здібностей, логічного мислення дітей. Однак, у згаданій теорії недооцінювалась роль систематичних, глибоких, міцних знань з основ наук. Протилежністю теорії формальної освіти була теорія матеріальної освіти. За цією теорією головним критерієм визначення змісту освіти є практичне значення знань, а не їхній розвиваючий вплив. Завданням навчання прихильники цієї теорії вбачали в озброєнні учнів справжнім досвідом, реальними практичними знаннями, необхідними для задоволення життєвих потреб. Теорія стала основою так званого реального напрямку в шкільній освіті. Представники даної теорії перебільшували значення обсягу знань та недооцінювали цілеспрямований розвиток мислення [1, 2].

В Австрійській монархії формальна теорія побудови змісту навчання була покладена в основу класичної, а матеріальна теорія – в основу реальної освіти. Проблему змісту освіти на Закарпатті О. Духнович (1803 – 1865) розглядав через призму реформи імператриці Марії Терезії (1777 р.), оновленого «Ratio Educationis» (1806 р.) та реформи середньої освіти (1851 р.).

Щодо змісту освіти (навчання), О. Духнович був з одного боку під впливом цих реформ, а з другого боку у визначенні освіти в початкових школах Закарпаття – він ішов далі. Це впливає із порівняння змісту початкової освіти «Ratio Educationis» з його навчальним планом, запропонованим для початкових шкіл Закарпаття. «Ratio Educationis», визначаючи зміст освіти для першого класу початкової школи, вказує, що головними предметами має бути читання, письмо і

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>